

پژوهشکده شورای نگهبان

گزارش کارشناسی

پرونده‌های دیوان عدالت اداری

در خصوص:

ابطال بند «۲۵» مجموعه مقررات آموزش دوره
کارشناسی ارشد مصوب ۱۳۹۷/۶/۲۷ شورای آموزش
تحصیلات تکمیلی دانشگاه امیرکبیر در خصوص احتساب
نمره پایان‌نامه در معدل دانشجویان

کد گزارش: ۹۸۰۹۰۷۱

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸/۰۹/۰۴

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه گزارش

گزارش کارشناسی پرونده‌های دیوان عدالت

اداری

موضوع:

ابطال بند «۲۵» مجموعه مقررات آموزش دوره کارشناسی
ارشد مصوب ۱۳۹۷/۶/۲۷ شورای آموزش تحصیلات تکمیلی
دانشگاه امیرکبیر در خصوص احتساب نمره پایان‌نامه در
معدل دانشجویان

تهیه و تنظیم:

سیدمجتبی حسینی‌پور

نظارت:

محسن ابوالحسنی

پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۸۰۹۰۷۱

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۸/۰۹/۰۴

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

گزارش کارشناسی پرونده‌های استعلامی دیوان عدالت اداری (ابطال مصوبه شورای آموزش تحصیلات تکمیلی دانشگاه در خصوص کسر نمره در صورت تأخیر در دفاع پایان‌نامه)

موضوع شکایت: ابطال بند «۲۵» مجموعه مقررات آموزش دوره کارشناسی ارشد مصوب ۱۳۹۷/۶/۲۷ شورای آموزش تحصیلات تکمیلی دانشگاه امیرکبیر در خصوص احتساب نمره پایان‌نامه در معدل دانشجویان
شاکی: آقای بهروز جوانمردی
طرف شکایت: دانشگاه صنعتی امیرکبیر
جهت مغایرت شرعی: قبح عقاب بلا بیان
شماره و تاریخ نامه دیوان: ۹۸۰۰۰۰۷-۱۳۹۸/۰۴/۰۴

مقدمه

بر اساس درخواست حاضر، شاکی که از دانشجویان دانشگاه امیرکبیر بوده است، تقاضای ابطال یکی از بندهای مقررات آموزش دوره کارشناسی ارشد دانشگاه امیرکبیر (مصوب ۱۳۹۷)^۱ را دارد که با عنایت به توضیحات شاکی در درخواست، ناظر به کسر نمره

۱-۲۵- نمره پایان‌نامه

- نمره پایان‌نامه در میانگین کل دانشجویان ورودی مهر ۹۷ و پس از آن محاسبه نمی‌شود و ارزشیابی آن به صورت کیفی نیز به شرح زیر انجام و در پورتال آموزشی ثبت می‌شود.
- نمره پایان‌نامه در میانگین کل دانشجویان ورودی مهر ۹۶ و ماقبل محاسبه می‌گردد.

نمره	درجه	ارزیابی
۲۰ - ۱۹/۰۰	عالی	قبول
۱۸/۹۹ - ۱۸/۰۰	بسیار خوب	
۱۷/۹۹ - ۱۶/۰۰	خوب	
۱۵/۹۹ - ۱۴/۰۰	متوسط	مردود
کمتر از ۱۴	مردود	

دانشجویان در صورت تأخیر در دفاع از پایان نامه می باشد.

شرح و بررسی الف) تبیین موضوع

از جمله آئین نامه هایی که وزارت علوم در راستای صلاحیت های خود در تدوین آئین نامه های اجرایی «قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری» (مصوب ۱۳۸۳/۵/۱۸) تصویب نموده است^۱، آئین نامه دوره کارشناسی ارشد ناپيوسته می باشد که تاکنون در سنوات مختلفی به تصویب رسیده و از جمله آن ها آئین نامه مصوب ۱۳۸۸/۱/۱۵ می باشد. مطابق ماده (۳۷) این آئین نامه^۲، دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی مجری دوره های کارشناسی ارشد موظف اند دستورالعمل های اجرایی آئین نامه مزبور را در چارچوب آئین نامه تدوین و پس از تصویب در شورای

→

نمره تشویقی (مقاله، کار تجربی و اختراع) توسط هیأت داوران در جلسه دفاع بر اساس آئین نامه فعلی دانشگاه به شرح زیر تعیین می شود:

ردیف	مورد تشویقی	حداکثر نمره هر مورد	حداکثر کل
۱	هر مقاله پذیرفته شده ISI	۲	۳
۲	هر مقاله پذیرفته شده علمی - پژوهشی	۱	۲
۳	هر مقاله ارایه شده کنفرانس خارجی و بین المللی داخلی (شفاهی یا پوستر)*	۱	۱
۴	هر مقاله ارایه شده در کنفرانس داخلی معتبر**	۰.۵	
۵	هر مقاله پذیرفته شده در کنفرانس خارجی و بین المللی داخلی (با شرط ثبت نام)*	۰.۵	
۶	هر مقاله پذیرفته شده در کنفرانس داخلی (با شرط ثبت نام)*	۰.۲۵	
۷	کار تجربی شاخص**	۱	۱
۸	ثبت اختراع (با تایید سازمان علمی - پژوهشی ایران)	۱	۱
۹	جایزه خوارزمی و رازی (با تایید سازمان علمی - پژوهشی ایران)	۱.۵	۱.۵

۱. ماده ۱۲- آئین نامه های اجرایی این قانون از سوی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تهیه و به مراجع ذی ربط ارائه خواهد شد. اعمال مقررات موضوع این قانون در مورد دانشگاه های نظامی و انتظامی و مؤسسات آموزشی و پژوهشی تحت نظر فرماندهی کل قوا پس از کسب موافقت ایشان انجام خواهد شد.

۲. ماده ۳۷- آئین نامه دربرگیرنده اصول و ضوابط کلی دوره کارشناسی ارشد به سه شیوه اجرایی می باشد و مؤسسه موظف است دستورالعمل اجرایی آن را در چارچوب آئین نامه تدوین و پس از تصویب در شورا اجرا کند.

تحصیلات تکمیلی اجرا کنند. بر همین اساس نیز هر دانشگاه اقدام به صدور آئین‌نامه‌هایی در این خصوص نموده است و شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه امیرکبیر نیز در همین راستا آئین‌نامه‌ای تحت عنوان «آیین‌نامه آموزشی دانشجویان دوره کارشناسی ارشد» به تصویب رسانده است و در آن به موضوعات مختلفی درباره دوره کارشناسی ارشد، از جمله نحوه محاسبه نمره پایان‌نامه پرداخته است.

حال بر اساس نامه دیوان عدالت اداری، موضوع شکایت «بند ۲۵» این آئین‌نامه در خصوص احتساب نمره پایان‌نامه در معدل دانشجویان است»، لکن در دادخواست شاکی، اگرچه ابطال همین بند درخواست گردیده، اما ابطال آن «در خصوص ارزیابی پایان‌نامه کارشناسی ارشد مبنی بر کسر نمره به علت تأخیر در دفاع پایان‌نامه» مورد تقاضا قرار گرفته است (و نه احتساب نمره پایان‌نامه در معدل دانشجویان) و آن‌گونه که از مفاد شکایت و توضیحات ارائه‌شده نیز مستفاد می‌گردد، موضوع اعتراض، کاهش نمره پایان‌نامه به جهت تمدید سنوات دانشجویان می‌باشد که در واقع نوعی مجازات این دسته از دانشجویان تلقی شده است. البته به نظر می‌رسد بند «۲۵» آئین‌نامه مورد اعتراض واجد چنین موضوعی نیست، چراکه ماده مزبور ناظر به احتساب نمره پایان‌نامه در معدل و همچنین نمرات ارزیابی و تشویقی مربوط به پایان‌نامه است و این موضوع (کاهش نمره به علت تأخیر در دفاع) در بند «۱-۲» «آئین‌نامه تمدید سنوات در مقطع کارشناسی ارشد» مصوب ۱۳۹۷/۶/۲۷ شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه امیرکبیر ذکر شده است. مطابق این بند:

«۱-۲ تمدید سنوات - ترم ششم: ...

در صورت دفاع دانشجو در اسفندماه، نمره پایان‌نامه در دو بخش دفاع از پایان‌نامه (حداکثر ۱۹) و نتایج محصولات پژوهشی (حداکثر ۱،۵ نمره) ارزیابی می‌گردد.

در صورت دفاع دانشجو در فروردین و اردیبهشت‌ماه، نمره پایان‌نامه در دو بخش دفاع از پایان‌نامه (حداکثر ۱۹) و نتایج محصولات پژوهشی (حداکثر ۲ نمره) ارزیابی می‌گردد.

در صورت دفاع دانشجو در خرداد تا ۱۵ تیرماه، نمره پایان‌نامه در دو بخش دفاع از پایان‌نامه (حداکثر ۱۷) و نتایج محصولات پژوهشی (حداکثر ۳ نمره) ارزیابی می‌گردد.»

۱. به پاورقی شماره «۱» رجوع کنید.

همان‌گونه که مشاهده می‌شود مطابق بند مزبور با هر مرحله تأخیر در دفاع از پایان‌نامه بخشی از نمره دفاع از پایان‌نامه کسر و البته بخشی از نمره کسر شده به نمره نتایج محصولات پژوهشی اضافه می‌گردد. حال به نظر می‌رسد شاکی نسبت به چنین موضوعی اعتراض داشته و چنین امری را از حیث شرعی برخلاف قاعده قبح عقاب بلا بیان و از حیث قانونی مغایر بندهای «۲۰»^۱، «۲۷»^۲، «۳۷»^۳، «۳۸»^۴ و «۳۹»^۵ آئین‌نامه دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته مصوب ۱۳۸۸/۱/۱۵ وزارت علوم دانسته است.

ب) بررسی موضوع

با عنایت به نکات فوق‌الذکر اگرچه به نظر می‌رسد تدوین ضوابط اجرایی مربوط به ارزیابی پایان‌نامه دوره تحصیلی تکمیلی در صلاحیت شورای تکمیلی دانشگاه می‌باشد، لکن همان‌گونه که در ماده (۳۷) آئین‌نامه دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته مصوب وزارت علوم ذکر شده است، چنین ضوابطی می‌بایست در چارچوب این آئین‌نامه باشد و شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه در این رابطه واجد صلاحیت مستقل مقررات‌گذاری نبوده است. بر این اساس با نگاهی به آئین‌نامه مزبور که در واقع چارچوب ضوابط مصوب شورای عالی تحصیلات تکمیلی قلمداد می‌شود، مشخص می‌گردد که مواد (۲۰)^۶ و (۲۲)^۷ این آئین‌نامه به موضوع ارزشیابی پایان‌نامه‌ها پرداخته

۱. ماده ۲۰- ارزشیابی پایان‌نامه

الف- نمره ۱۹ تا ۲۰: عالی؛ نمره ۱۸ تا ۱۸،۹۹: بسیار خوب؛ نمره از ۱۶ تا ۱۷،۹۹: خوب؛ نمره ۱۴ تا ۱۵،۹۹: قابل قبول

ب- نمره کمتر از ۱۴: غیر قابل قبول

تبصره- چنانچه ارزشیابی پایان‌نامه غیر قابل قبول باشد دانشجو مجاز است حداکثر یک نیمسال در مدت مجاز تحصیل در جلسه دفاعیه شرکت و مجدداً از پایان‌نامه دفاع کند. دانشجویی که در فرصت تعیین شده نتواند از پایان‌نامه خود با موفقیت دفاع نماید، از ادامه تحصیل و دریافت مدرک تحصیلی محروم می‌شود.

۲. ماده ۲۷- **پایان‌نامه:** دانشجو موظف است پس از پایان نیمسال اول و قبل از شروع نیمسال سون تحصیلی، موضوع پایان‌نامه خود را با نظر استاد یا اساتید راهنما و تأیید گروه مربوط انتخاب نماید. موضوع پایان‌نامه پس از تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده قطعی می‌یابد.

۳. ماده ۳۷- آئین‌نامه دربرگیرنده اصول و ضوابط کلی دوره کارشناسی ارشد به سه شیوه اجرایی می‌باشد و مؤسسه موظف است دستورالعمل اجرایی آن را در چارچوب آئین‌نامه تدوین و پس از تصویب در شورا اجرا کند.

۴. ماده ۳۸- تفسیر آئین‌نامه دربرگیرنده بر عهده معاونت آموزشی وزارت است و در صورت بروز ابهام، نظر معاونت مذکور مورد استناد قرار خواهد گرفت.

۵. ماده ۳۹- آئین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد در ۳۹ ماده و ۱۹ تبصره در جلسه ۷۱۴ مورخ ۸۸/۱/۱۵ شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی به تصویب وزیر محترم علوم، تحقیقات و فناوری رسید ...

۶. به پاورقی شماره ۵ رجوع کنید.

۷. ماده ۲۲- ارزشیابی پایان‌نامه در جلسه دفاعیه توسط هیأت داوران انجام می‌شود.

است و این مواد هیچ کدام جهت تأخیر در دفاع از پایان نامه، اقدامی از جمله کاهش نمره پیش‌بینی ننموده‌اند، بلکه ماده (۲۲) ارزشیابی پایان نامه را در جلسه دفاعیه توسط هیأت داوران دانسته است. چنین برداشتی به صراحت در آراء هیأت عمومی دیوان درباره چنین موضوعی در موارد مشابه نیز قابل مشاهده است.^۱ با این توضیح که مرجع مزبور در پرونده‌های متعددی مشابه پرونده حاضر اعلام نموده «نظر به اینکه مطابق ماده (۲۲) آئین نامه دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته ... ارزشیابی پایان نامه در جلسه دفاعیه توسط هیأت داوران انجام می‌شود و در مواد (۳۶) و (۳۷) آئین نامه مذکور در رابطه با کسر نمره ارزشیابی پایان نامه به علت تأخیر در دفاع آن، اختیاری برای شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی پیش‌بینی نشده است... کسر نمره خارج از حدود اختیارات مرجع تصویب است ...»^۲ بنابراین مصوبه شورای تحصیلات تکمیلی نمی‌توانسته چارچوب و ملاحظات دیگری به جز ارزشیابی توسط هیأت داوران در خصوص نمره پایان نامه اتخاذ نماید.

نتیجه‌گیری

با توجه به توضیحات ارائه شده، اگرچه به نظر می‌رسد مصوبه شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه امیرکبیر که ترتیباتی را در صورت تأخیر در دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد پیش‌بینی نموده است مغایر آئین نامه دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته مصوب وزارت علوم محسوب می‌شود و از این حیث غیرقانونی است، اما در متن درخواست شاکی هیچ گونه دلیلی مبنی بر این که ضوابط موضوع شکایت، قواعد مقرر را به گذشته عطف نموده است و در واقع منجر به «عقاب بلا بیان» شده، وجود ندارد و در مفادی که به نظر موضوع شکایت می‌باشد، نیز چنین امری وجود ندارد و استناد به قاعده فقهی «قیح عقاب بلا بیان» در نامه ارسالی از سوی دیوان نزد شورای نگهبان محل تأمل است.

۱. آراء مزبور در پیوست شکایت وجود دارد.

۲. از همین رو همان گونه که در مستندات پرونده حاضر وجود دارد، معاونت حقوقی و امور مجلس وزارت علوم چنین موضوعی را به دانشگاه‌ها ابلاغ نموده و کسر نمره به دلیل تأخیر در دفاع از پایان نامه را در صلاحیت مراجع آموزشی ندانسته است.

امام خمینی (ره):

و از شورایی محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل مابقی آینده، که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود
رایگان و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه‌ای جلوگیری نمایند.

(سخن امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲